

геноциду та страждань людей, що перебувають на території України під час ведення бойових дій.

Список використаних джерел

1. Резнікова О.О., Сьомін С.В. Проблеми захисту конституційних прав і свобод громадян України під час врегулювання збройного конфлікту на Донбасі. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-05/konf_Dondas-157ee.pdf?__cf_chl_tk=ERhsi4LWFcKwgyhFUjcw7a8cXZvWaZTtGHwdRoocnqQ-1676283261-0-gaNycGzNCtA
2. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII. Редакція від 01.01.2023, підстава - 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
3. Безпалова О. І. Проблемні питання, пов'язані з дотриманням прав людини під час проведення антитерористичної операції/операцій Об'єднаних сил. *Адміністративне право і процес*. 2019. № 12. С. 154-159.
4. Катеринчук К.В., Бортняк К.В. Проблеми захисту прав людини на тимчасово окупованих територіях. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2022. Том 33 (72). № 1. С. 14-18.
5. Грушко М.В., Музика В.В., Федорова Т.С., В.В. Владишевська Міжнародне гуманітарне право. Навчально-методичний посібник. За ред. О. В. Одеса. Бігняка. Видавничий дім Гельветика, 2022. 136 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/16301>

Гніденко А. Т.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського
національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доц.,
завідувач кафедри міжнародного права
та міграційної політики
Жукорська Я. М.*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕВТАНАЗІЇ: РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СМЕРТЬ ЧИ ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ЖИТТЯ

Перш ніж розглядати проблематику даної теми, варто з'ясувати зміст поняття евтаназії. Евтаназія – це конкретна дія або бездіяльність виконавця (лікаря, родича чи іншої особи), спрямована на задоволення просьби смертельно хворої людини, що полягає у позбавленні життя хворого безболісним методом: введенням певного медичного препарату або ж відключенням від життєвого необхідного обладнання [1].

Усі міжнародно-правові акти визначають життя людини найвищою цінністю, гарантують його охорону та встановлюють заборону щодо обмеження цього права. Одними з головних актів, що наголошують на дотриманні прав життя і здоров'я особи є Загальна декларація прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод тощо. Особливістю цих норм є можливість самостійного розпоряджання своїм життям, що передбачає навіть прийняття рішення про його припинення. Через такі твердження у світовій спільноті все частіше постає проблема правильного з'ясування інституту еутаназії в цілому: як спосіб легальної реалізації права на життя чи його кардинальне порушення.

З одного боку еутаназія і справді є способом правомірного розпорядження свого права на життя. На підтвердження цього, варто зазначити, що з давніх часів, у період первіснообщинного ладу, та й на початку нашої ери люди теж вживали заходів, щоб допомогти хворому швидше позбавитись від страждань. До того ж можна вважати, що еутаназія в повній мірі реалізовує принцип гуманізму до прав людини – адже страждання, біль і муки не є гуманними. Також такий спосіб розпоряджання життям дозволяє людині не принизити власної гідності, будучи тягарем для своїх родичів чи близьких, чи піддаватись різноманітним медичним маніпуляціям, які часто можуть застосовуватись в якості дослідження. Адже як відомо, хвороби мають здатність піддаватись мутаціям, що ускладнює процес лікуванням і змушує медиків вдаватись до випробувань різних методів на людині. Та щоб не бути об'єктом для медичних досліджень людина має повноцінне право обрати таку смерть, що не порушить її гідності.

До того ж, багато хворих зазначають, що однією з мотивацій для еутаназії є втрата працездатності й неможливість повноцінно реалізувати себе як професіонала в певній справі, чи просто насолоджуватись різними благами в повній мірі. Згідно з проведеними опитуваннями серед інвалідів та невиліковно хворих у Великобританії близько 80% опитаних готові використати еутаназію, як спосіб полегшення від болю та цим самим допомогти своїм близьким, щоб не бути для них джерелом витрат та хвилювань [2]. Адже лише хворим людям та їх близькими відомо як дорого вартує лікування, скільки медичних препаратів варто випробувати аби знайти найбільш підходящий.

Законодавство України, як і законодавство більшості країн світу, не передбачають законне існування інституту еутаназії. Проте вона частково офіційно дозволена у деяких штатах США, Бельгії, Португалії, Канаді, Швейцарії та Німеччині [2]. Поряд з дозволом на застосування еутаназії у цих країнах паралельно й приймалися документи про встановлення чітких критеріїв для її застосування,

передбачили відповідальність або непритягнення до відповідальності лікарів, і зокрема, встановили перелік суб'єктів, яким дозволено проводити таку процедуру. Ну і очевидним фактом стало те, що почався процес «евтаназійного» туризму в країни, що дозволили проведення евтаназії для іноземців.

З іншого боку, ряд науковців та захисників прав та свобод людини заперечують дозвіл на застосування евтаназії. Їх думка також має місце при зваженні всіх «за» і «проти». Перш за все, варто зазначити, що медицина розвивається дуже стрімко, а проблема невиліковності хворіб щоразу зникає. Звідси багато медиків доводять твердження, що боротьба за життя є їхнім прямим обов'язком, а дозвіл евтаназії кардинально змінить усі принципи медичної етики. До того ж, законодавство багатьох країн забороняє виконувати просьби хворих людей про застосування таких кардинальних дій, а за такі вчинки медики нестимуть кримінальну відповідальність.

Також дозвіл на евтаназію може демотивувати медиків та науковців для розробки нових засобів для боротьби з різними захворюваннями. Адже її легалізація дозволить лікарям швидше «позбутись» тяжких пацієнтів, що в подальшому може викликати нехтуванням з боку медичного персоналу по відношенню до тих хворих, у яких є великий шанс одужати. Далі ж за цими нехтуваннями буде виникати корупційне діяння, особливо з боку правлячого кола осіб, яким буде дуже вигідно «забирати» конкурентів, шляхом гідної смерті. Звідси ж з'явиться нова сфера для кримінального права, адже питання доцільності застосування евтаназії, добровільність з боку хворого та наявність у нього невиліковної хвороби може й вирішуватись без участі конкретного пацієнта.

Варто й згадати про релігійний фактор, який як на мене, є одним з ключових гальм для недопущення легалізації евтаназії у більшості країн світу, зокрема в Україні. Найголовнішою тезою можна зазначити наступне: Бог дав життя людині, а тому ніхто інший не може його забрати, адже тільки Богові під силу розпоряджатись ним. Всі випробування, страждання, в тому числі хвороби, були послані людині Богом, щоб з ними справитись. Евтаназія для церкви – це яскравий прояв аморальності й порушення найголовнішого права людини – права на життя, а гідна смерть це така, яка послана людині Всевишнім. Ну і також важливим є підтримка умираючого, розділення з ним цього болю, недопущення відчуття самотності в такі важкі часи, адже легка смерть – це самогубство, що є абсолютно негідним для віруючого.

Отже, підсумовуючи все вищесказане, хочеться висловити власне бачення доцільності застосування евтаназії. Вона однозначно має місце в сучасному демократичному суспільстві, яке

поважає права, свободи і волю людини, в тому числі можливість розпоряджатись власним життям. Оскільки життя людини є найголовнішою цінністю для держави – то зі свого боку держава повинна максимально законодавчо врегулювати можливість розпоряджання власним життям. Якщо світова спільнота встановить чіткі й обмежені рамки щодо хворих, які можуть використати право на гідну смерть, встановить жорстку відповідальність для медиків за неналежне виконання своїх обов'язків та запропонує ефективні методи щодо недопущення корупції у цю сферу – то евтаназія має право на існування. Міжнародно-правові акти гарантують людині захист від катувань, тортур, медичних досліджень, то чому ж вона повинна страждати від болю, які завдає хвороба? Чи не порушується тоді право людини на гідне життя, в тому числі й на гідну смерть? Тож, на мою думку, евтаназія забезпечить можливість в повній мірі реалізувати право на повагу до власної гідності, а держава повинна вжити всіх заходів, аби право на смерть не стало злочином самогубства.

Список використаних джерел

1. Запорожченко А. О. «Евтаназія» та «право померти легко та гідно»: квінтесенція термінів та їх співвідношення. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 3 (6). 2014. С. 26-36.
2. Евтаназія: що, де, коли і як. URL: <https://ingeniusua.org/articles/evtanaziya-shcho-de-koly-i-yak> (дата звернення 12.02.2022).
3. Усманов Ю. «Право на смерть в Україні (евтаназія): всі аргументи за і проти!» URL: <https://www.pravoconsult.com.ua/evtanaziya-pravo-na-smert-za-chi-proti/> (дата звернення 12.02.2022).
4. Я хочу мати вибір, як померти. Генрі Марш про медицину, хворобу і право на евтаназію. URL: https://tvoemisto.tv/news/ya_hochu_maty_vybir_yak_pomerty_genri_marshall_pro_medytsynu_hvorobu_i_pravo_na_evтанaziyu_135271.html (дата звернення 12.02.2022).